

Адыгэ Республикаэм и Правительствэ игъэээт

Адыгейим и Лышъхъэ федеральнэ форумым хэлэжьагъ

Адыгейм и Лышъхъэу Къумпыл Мурат федеральнэ форумэу «Производительность 360» зыфиорэм тыгъусэ хэлэжьагь. Лъэпкь проектэу «Производительность труда и поддержка занятости» зыфиорэм диштэу 1оффшэнным ишүүгээ зыкье гээтыгээним епхыгъэхэ зигъо 1оффыгъохэм мыш щатегушиагъэх.

Урысъем экономике хэхъоныгъэмкэ и Министерствээр АНО-у «Федеральний центр компетенций в сфере производительности труда» зыфиорэмрэ зэгүүсэхэу ятлонэрэу мыш фэдэ форумыр къалэу Нижний Новгород ѿзэхашаагь. Нижегородскэ хэкум и Правительствэрэ къералыгъ корпорациеу «Росатом» зыфиорэмрэ ашкэлэ ӏэпыгэху къафэхъуѓэх. Нэбгырэ 600 фэдиз: федеральнэ структурэхэм ялешхъэтетхэр, министрэхэр, къералыгъ корпорациехэм ящахэр, губернаторхэр, предприятиешхохэм ядиректорхэр форумым хэлжэхъягъэх.

Федеральна пашэхэр: Урысые Федерацием и Президент и Администрацье ипаще иапэрэ гуадзэй Сергей Кириенкэр, Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхъаматэ иапэрэ гудзэй, Урысые Федерацием финансхэмкэ иминистрэй Антон Силуановыр, Урысые Федерацием экономикэ хэхъоныгъэмкэ иминистрэй Максим Орешкинър, Урысые Федерацием псауныгъэр къеухумэгъэнымкэ иминистрэй Вероника Скворцовар, къералыгъо корпорациеу «Росатомым» игенеральнэ директорэй Алексей Лихачевыр, йошлэным ипроизвдительносткэ компетенциехэм я Федеральнэ гупчэ игенеральнэ директорэй Николай Соломон зыхэлжэгъэхэ пленарнэ зэхэсцыгъу тыгьуасэ шынаг.

Лъэпкъ проектыр шъолъырхэм зэрацьыхы-
рашырэм, промышленностымкіэ, гъесэнгъэм-
кіэ, псаунгъэм икъеухъумэнкіэ ыкы нэмыйкі
лъеныхъохэмкіэ кіэу ашлэхэрэм форумым
шатегушигъа.

Форумым хэлэжъагьэхэр Нижний Новгород ирпредприятияхеу зимыльку кэзыугъуаехэрэм ашыгъах.

ЯофшIакIэ зыщагъэгъозагъ

Урысые форумэу «Производительность 360» зыфиорэм кыдыхэльтигээр Нижний Новгород ипромышленнэ предприятиехэу проектэу «Эффективная губерния» зыфиорэм хэлажьэхэрэм ялофшлактэ нэүасэ зыфашыгъ. Адыгейм и Лысьвиль Къумпъыл Мурат ПАО-у «Завод Красное Сормово» зыфиорэмрэ АО-у «Гринатомынрэ» ашыагъ.

АО-у «Гринатом» зыфиорэм ипроизв
водственнэ процесс заулэхэмкіэ ро-

ботхэр агъэфедэх. Гүшүйэм пае, кадрэ
лофхэмкээ цифрэ технологиехэр һэргэ-
гүх, предприятиеу «Росатомым» ло-
фышлэхэр ыштэхэ зыхькуяа, лофшлэнхэм
азыныкъор роботхэм агъэцакэ.

Джаш фэдэу форумым хэлжэхээрэм Нижегородскэ хэкум и Правительствэ къералыгъо къулыкъур зэрэшьгъэпсыгъэм нэүасэ зыфашыгъ. Къералыгъо къулыкъушлэхэр мыш щагласэх шуагъэ къытэу ялофшлэн зэхашэнэу, яофшлэн чыпилэр тэрэзэу зетырагъэпсыхъанэу,

къералыгъо фэлъо-фашлэхэм ягъеццэлэнкээ
опытышлой щылэхэр къызфагъефедэн-
хэв

Форумым къыдыхэлтыгээ пленарнэ зэхэсгэйгээ щигэльгээ хэлэжьагээ Урысые Федерацием и Президент и Администрацие ипащэ иапэрэ гудзэү Сергей Кириенкэр, Урысые Федерацием экономикэ хэхъоныгъэмкэ иминистрэу Максим Орешкиныр, АНО-у «Федеральный центр компетенций в сфере производительности труда» зыфиорэм

иженеральнэ директорэу Николай Соломон, Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лыклоу Приволжскэ федеральнэ шьольырым щыэ Игорь Комаровыр, къэралыгъо компаниеу «Росатомым» иженеральнэ директорэу Алексей Лихачевыр, «Деловая Россия» ипрезидентэу Алексей Репик, Урысыем ишьольырыбэмэ ялтыклохэр.

Адыгэ Республикаэм и Лышъхъэ ипресс-күулыкъу

Іоныгъу-2019-рэ

ХъызмэтшIЭПIЭ ПЭРЫТ

Коцхъэблэ районом ит хъызмэтшIЭПIЭ анахь инэу, анахыбэу чыгу зылэжыхэрэм ашыщ Зыхъэ Зураб зипащэр. Районом имызакъоу, республикэм нахь инэу итхэм ар ахэплытэм хъущт. Техникэки, нэмикли лъэнкъохэмкли зетегъэпсихъагъэ, ильэс къес лэжыигъэ бэгъуагъэ къехыхыжы.

Коцхъэблэ районом итхъялуу Батыш Бисльандр хъызмэтшIЭПIЭ Мухъарбийрэ.

Блыгэ мафэм мы муниципалнэ образованием тызэком, апэу ары тыздэшыагъээр. Аш ихамэу тызтехъагъами, икох хасэхами колхозхэр зыщыгъэхэе лъэхъаныр угу къагъэхъажь, тофшэнир ашыжъотыгъ. Комбайнчицым зээх итэу коцыр ахыжы, ахэм ябункерхэм арьз зыхъукэ, тофшыщт автомашинэхэр хазырэу къяжэх, хъесэ цыпэмкэ мешо-гъекосе автомашинэмрэ шьофым щилжъэхэрэм апае псыр къэзышагъэмрэ щитых. Хамэми цыфыбэ щэлажъэ, автомашинэхэм етүүшчийэу коцыр къытирашшэш, къыщырагъэу, гъэтэйлүпIЭМ чиэтхэм зэпьрагзаз...

ХъызмэтшIЭПIЭ игъэорышIакъоу Тхъаркъохъо Мухъарбыйр гүшүэгъу тызыфхъуугъэр. Аш тызэрэшигъээзозагъэмкэ, гектар 1200-рэ зэкэмкэ алэжы. Аш щыщэу 100-м бжыхъесэ хъэр халхъагъагь. Ар тохижъыгъах, гуртымкэ лъятаагъэу, зы гектарым центнер 55-м ехъу къирахжыгъ. Коцыр гектар 550-рэ мэхъу. Тызщыкъогъэ мафэм аш щыщэу 250-рэ алохыгъэхагь, ом имыгъэхъамэ, тхъамафэм ыкэм нэс аухынэу ары зэрэшгүхъагъэрэр.

Коц гектарым, гуртым тэлтэгтагъэу, центнер 50-м ехъу къирахжыгъы. Мы районом мэкв-мэшымкэ и ГээйорышIЭПIЭ ипашэу Сэмэгу Заур нэужым къизэрэтигъэмкэ, центнер 70-м километр къезитхэрэ

чыпIЭХЭРИ хъызмэтшIЭПIЭМ илэх.

Лэжыигъэ чылэпхъакIЭХЭР къызашагъэхъирэ хъасэу ялэм щаушэтигъэхэу мыгъэ лъэпкъиш, «Адель», «Гурт», «Алексеич» зыфилохэр, хальхъагъэхъ. Зэраштгүгъгъэхэуу лэжыигъэ бэгъуагъэ къатыгъ.

Чыгур макIЭМИ...

Нэужым тыздэшыгъэ хъызмэтшIЭПIЭ Николай Ахтинчиковыр зипащэр нахь цыкыу, чыгоу ылэжыгъирэ нахь макIЭ,

ау лэжыигъэ бэгъуагъэ къизыхыхъэрэм ашыщ. Коцыр зыщыуахъжырэ хъасэм щылэу бысымым тылукъагь.

Николай къызэрэтигъагъэмкэ, чыгу гектар 370-рэ пстэумкэ ил. Бжыхъесэ лэжыигъэу мыгъэ тохижъынэу хильхъагъэр коц закъор ары. Аш гектари 150-рэ ригъэубытыгъ, адэрхэм натрыфыр, соор ашипхыгъэх. Тызщыкъогъэ уахтэм коцым зызынкю фэдизир тохижъыгъэхагь. Зы гектарым, гуртымкэ лъятаагъэу, центнер 50-м ехъу къирхжыгъ.

Аши «Гурт», «Алексеич», «Безостая» зыфилохэр лъэпхъэр арых мыгъэ ылпхыгъэхъэр. Ахэр чыгуми, климатми къякъух, охътэ къэлким зигъо хъурэ лъэпкъих, чанэу уадэлажъэмэ, центнери 100-м нэсэуи, ехъоуи къатын альэкъынэу щитых.

Къэлкэорэ ильэсым тохижъытхэ бжыхъасэхэм ашипхынэу мыгъэ къыгъэхъигъэхэе чылапхъэхэри а лъэпкъ дэдэхэр ары.

Лэжыигъэ чылапхъэ ышынштим гектар 40 фэдиз ригъэубытыгъагь. Ар тохижъыгъахэу, бжыхъем хильхъащыр егъэхъазыры. Техникэу ишыкъагъэри лэжыигъэр зышигъэтыльштыри мы хъызмэтшIЭПIЭМ ежь иунае илэх.

Унагъор зэдэIЭЖЬЭ

Светлана Кудишинар зипэш щэхъызмэтшIЭПIЭМ икох хъасэу

тыздэкъуагъэм иккалэхэм тащылукъагь. Зым, Андрей, комбайнным тесэу коцыр елохы, Виталий ар иуещы.

Мыр унэгъо хъызмэтшIЭПIЭМ ихуунонгъэ хъущтэп. Янэ ипашэм, зэрэунагаа зэдэлажъэр ары къэлпилум тохижъэрэтигъагьэр. Светланэ тхылхъэм ягъэзекон фэгъэзагъ, ятэрэ тохижъемрэ губгъо тофшэнхэр, нэмикли зэшшуахых.

Пстэумкэ гектар 240-рэ ахэм алэжы. Аш зызынкю

пIЭХЭМИ а лъэпкъхэр къыхахынхуу зэрэхъуагъэр.

Чыгуулэжым чылэпхъэ лъэпкъ дэгъур къыхихышьнуур, игъом ылхыныр, ешувшэнур, ом иягъэ емыкыгъяа игъом тохижъыныр джыри ма-кэ. Ар федэ хэлъэу тохижъыни фай. Ильэс къес гумэкыгъоу ялэхъурэр уасэу лэжыигъэр, гүшүээм пае, коцыр, зэрэуагъэкъижыщтыр ары.

Мыгы адрэхэм афэд. Етупшыгъяа щыфэ-гъэстыныпхъэ

Николай Ахтинчиковыр.

Кудишинин зэмэу Андрейрэ Виталийрэ.

нахыбээм бжыхъэ коцыр щапхыгъагь, адэрхэр гъэтхасэ ашыгъэх, тъгъэгъази, сойи халхъагъэх.

Коц чылэпхъэ лъэпкъхэр «Таня», «Адель», «Алексеич» зыфилохэр арых апхыгъагъэхэр. Мыхэм аушэтигъэхэу, лъэнкъо пстэумкэ къякъух эхэр къыхахыгъэх, зэрэштгүгъгъэхэри къагъэшьыпкъэжыгъ, халалэу къятаагъэх. Коц гектарым, гуртым тэлтэгтагъэу, центнер 45-м ехъу къирахжыгъ. Ар мыдэеу ары зэшхэм тохижъэрэуагъэр.

Мы районом ифермерхэм, нэмикли шоки имылэу ашфынхэ фаежэм ауасэ къыхахэх, мылькоу халхъэрээр бэ, ау лэжыигъэр зэрэуагъэ-къишт уасэр дэкъуаэрэг. Гүшүээм пае, чыгуулэжхэм тохижъэ-палиагъэмкэ, блэкъигъэ ильэсым соляркэ литрэр сомэ 30-кэ къашэфигъагъэм, мыгъэ сомэ 43-рэ хуугъэ. Коц килограммым ыуасэ блэкъигъэ ильэсым зытэгъээм ехъуагъэр, соми 8-рэ чапыч 50-рэ — соми 9 мэхъу. Аш имызакъоу лэжыигъэр зыщфынэу къяулэрэри мыгъэ нахь макIЭХЭРИ хуугъэ.

Арэу щитми, а зэпстэур тохижъыригъяа зеэралыгъом щэгүгъых, ялэжыгъэ зэрэбэгъагъэм агу къеэти, гүйэпэ инхэр къяретых. Зэкэри къадэхъунэу тичыгъулэжхэм тэри тафельо.

ХҮҮТ Нэфсэт.

Сурэтхэр йашынэ Аслын тирихыгъэх.

Натхъо Къадыр итхылъыкІэу «Легенда о великом похищении» зыфиорэмкІэ сишиш-гупшыс

АДЫГЭХЭМКІЭ ШЪХЪЭЛЪЫТЭЖЬНЫГЪЭР ШАПХЪ

Лъэнкъ хабзэр амэ кІэнныжъ.

— О джемахъат, лаакъу! — ыуагъ, — непэ типурщэжъ маф, тикъан ябынхэм, лаакъу зыщищым, икъуаджэ, ихэку Убыхым тэцжэки. Сэ сшхъэкэ сэгумэкы — зэмкэ сэгушо арлы хъугъэшь. Ятэя Бэрзэдж Тамый цыхъе къысфиши ыкъо къызэрэситигъэмкэ, зэрэситэпшыгъэмкэ сифераз. Тхъэр сишихъат, сэ сфэлъэкІырэр фэсшлагъ. Тиклэ (ауштэу сон сифит) анахъ убых лъэнкъ пэхъольшэш Бэрзэджхэм къахэкыгъ; пышу-цыфышиумэ ашыц хъунэу, ильэпкъ, ихэгъэгу къэзымгъэу-къытэжъыщту сэгугъэ. Сэ силь-фыгъэхэри, сипури, аныбжхэр зэфэшхъафхэми, цыфыгъэ дахэ ахэлъэу, дэгъо зэфыщтынхэу, къини гушуагъу лыгъэ къахафэу къызэлчынхэу, ныты шуульэшоу апэдгъохыгъэр ашмыгушшэну, шу зэрэлгэгүнхэу Тхъэм еш!

Жъокъонанами ыгу зэхэхьагъе «Тілкү непэ тынешхэй. Алэцыкъу туу щыц хъугъэ ыкъи тыфээшьщт», — ылуу, игущыэ макъу зэлгъэгүй.

— О джемахъат, джы тежъэн фае, гогушо чыжъе тапэ иль. Бэрчэт-босын!

Зэкіери къэпшэжъэигъ. Бзылъфыгъэхэр тынхэр аыгъхэу кухэм артысихъафхэ. Алэцыкъу янэ-ятэхэм, лъэнкъым хэт нахыжхэм ахэтигъ. Хульфыгъэхэм яшхэм афаузэнкыгъ. Купежаагъэр адигэ хабзэм тетэу, шапхъэ хэлъэу, нахыжъ гэшшоногъэр пльэшоу, зэгоуцагъэх. Аш фэдэу дахэу зууцугъэх уж джэгуаклом пшынено-жыгуаклохъэр апэ ригъэуцагъэ, аталыкъ Къызбэч ильэуки пур орэдэу Алэцыкъу фаусыгъэр къалагъ. Къызбэч ыгушукіэу лышо къызытеогъе пурым епльыштыгъ. Пшынено-джэгуаклохэм нахь зыкаатыгъ, къашо орэд жынчым — «Къызбэч-удж» зыратыгъ. Джашыгъум, джэгуаклом еупчыжъхи, Къызбэч пчэгү ухурэгъэм къираши, къэшонену ельэуухэ фежъагъэх. Зэригъэжагъэхэп, пшашъэу къыфыхаагъэхэм ылэ ыбуитыгъ, псынкіэу, ишыгъеу, мэкъамэм дыригъаштэу, шыклавлоу заулэр къашуу, пшашъэу тыришыжынхэу нэктэджэгуаклом риуагъ. Адигэхэр лъэбэкъуо адзыре пэпчкъе шэнышхэм зэряпхыгъагъэхэр мынурщэж хабзэмкэ тхаклом къыригъэлгэгүкыгъ. Ау лъэхъаныр бирсырыгъ; укаламы, ухэтми гупсэфэу ушысынхэй ифыр тетгэшэп. Повестим игерой шыхъаэу Бэрзэдж Алэцыкъу ныбжыкъэ тхагъохэр псынкіэу щигъэзьыгъ, адигэ лъэпкъеу зэрархоу, зыпсе агъэтакъо-рэм мондлэр фэгумэкъеу, лажын-хакъи ямыиэу къодыхэрэ сабийхэм, нэжъ-лужхэм, цыфжыгъэхэм ялыуз къыфыригъяшэу, зэо зэпымычыжъеу къэх зимишэм еппесимэ хъущтхэм егупшысагъ. Лыузыр зымышлэ-рэм ар зыфедэр ышхъэкъе зэхбгэшшэнр игьюу ылтэгъуагъ. Засс ыашкэ, дзэктэ утемыкло-

шъущтхими, ышхъэкъе ыпсэ зэрэхбгэшэжъынху щылэм еусагъ, шу дэдэ ылтэгъуагъ пшашъээр арэу зэрэштхэм гу льтагъ.

Алэцыкъу имурад иныбджэгъхами арилокъыгъ, ау къыралопшэшко щылэм. Джашыгъум Убых Бэрзэдж (Алэцыкъу) аталькъ Къызбэч дэжэ къли, игухэль фыриотыкъыгъ. Мы юфымкэ анахъ къиделэнху ехж Къызбэч ныбджэгъушу зерилээр — Хъырцыжъыкъо Алэ — Абдзэхэ шьольтырим зэрэшгъотыштыр къалам къыриуагъ. Къэкъуагъ Алэцыкъу абдзахэм адэжэ, Хъырцыжъыкъомрэ Иналыкъо Шэуджэнхыжъе хъакъе хабзи къылашохыгъ. Еланэ мы къэлэкъе ишыгъэ дахэ уай-уаа Тыгъужыкъо Къызбэч зыфалорэ дзэпшшом илпурэу къызычэлжэ, литгүм ангау къызэлхэнэфыгъ. Къалам игухэль къэлэкъе афыриотыкъыгъ. Засс ишашъэ къэхыгъэшынхэу къиделэнхуу мо лышхуужь хэклотэгъитум къирауагъ ыкли зэрэзекъоштхэр зэкэл лъэбэкъу пэпч агъенафи, гъогу техъагъэх.

Игуапэ хъугъэу Катеринэ ишшэдэль ыпшъэ къыдихи, гушоу Алэцыкъу къыритыгъ; адрем ыущерхыни, ыбгэ дильхъагъ, псынкіэу тхъуу, ты-генералым ышашъэ зыыгъ пшашъээр къылхуати, ишыплэлү дигъэтыхъи, къечъжъэжъыгъ. Адигэ чыгумкэ къэкъуагъэхэп, ялъагъо хъакъуакъеу нэгжийхэм ячыгухэмкэ загъезагъ.

Мыдыхъе генералыжъ жа-лымыр ышъэ икыгъэм фэдэу къэзээзу куоштыгъе: «Къэзэхъэр! Лъэтемитэу шуякхахъи, спхуу къатешхуухыжъи къысфэшшүүшэжъ!» Къалъежъэгъе къэзэхъе дзэшхом хэтхэм яшыльякъохэм яхомэ, зэхагъафхэхэ зэхъум, щтэхи, зы нэбгырэ анахъ жыалынри укыгъеу, агъээжъыгъ.

Засс ылхуу дахэ Бжэдьагъу къынахъэсигъ, хъакланшэкъе ар шыкъо Къэчэрырэ Шэрэлъыкъо Гощымэрэ яунагъо щагъэгупсэфыгъ. Сурэтым фэдэу пшашъэ дахэ ыгү рихыгъеу Гощыме аш фабэу, дахэу пэйюкъыгъ, ау ехж пшашъээр щтэгъэ-нэгъуцгъ. Пшашъэм риорэр зэрэзэхимышыкъирэм гу лыти, Гощыме къалэ ылофти, Василь къари-гъэшагъ. Ар цыф ышити, ыгъэ-

наэрэ Шыпшэ Баринэрэ Бытырбыф (Петрбург) щеджэштыгъэх, Тыркоо Сынэ ореды-луагъ, Унэрэхъо Фыжь пшынэуагъ, Чэмышо Сипсэ дышэйдэмкэ Ишэлэсагъ ыкъи Хъуажж Лянэ дэкъуагъэ. Ныбжыкъе хэхэр псынкіэу зэгурлыгъэх. Катеринэ пшашъэхэм ядэхагъи, ялэдэби, яхъупхъэгъэ-чэфыги ыгу рихыхэх мэхъуш, ехъри зэрафэмыдахэр зыдишэжъеу, ахэм ашыц хъумэ шлонгъу. Гощыме Бэрзэдж Алэцыкъу зыфае щылэмэ эз зеупчым, «Хъакъэм адыгабээр, шэн-хабзэхэр ежкугашшэхъ» къыриуагъ, аш тетэуи зекуагъэх. Урысыбзэ зышэрэ Гощэунаэрэ Баринэрэ яхъатыркэ Катерини зыфаер ариоу, джэуали къыратыжъеу хъугъе. Къэзыхыгъе нэбгыришыр ренэу зыгорэм зэрэлээ зэптихээрэ, ар къызхэкъири ышлэмэ шлонгъуагъ. Ахэр зышхъе лъэшэу хэгъэнгээ дзэклолхэу, зауи, пыдхи ахэтхэу, лъэпкъыр урысхэмрэ къэзэхъэмрэ зэтрырамыукихъэм зэрэпэутхэр къырауагъ; ар къес хадэгүм ылашхъе зериуцохэрэ, ау псаоу къызагъээжъыкъе ренэу къафэгумэхъеу мыш къызэрэхъохэрэри. Катеринэ зы мы-сагъе горэмы цыфхэм апашихъэ щыри илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу къыщыхъоу ыкъи нэбгыриш-цифышихуу ишыр, анахъу къэлэшо дахэу, шъхъэлтийтэхъеу Убых Алэцыкъу аш нахьыбэрэ ымыльэгъу-жынхуу тэшнэхъэу къэгум эз-хэлэхэгъ.

Пшашъэм яти гупсэфы-тээжъи илэхуу к

Лъэпкъ искусствэр — тибаиныгъ

Сэтэнае идэхагьэ хэхъо

Адыгэ лъэпкым итарихъ, шэн-хабзэхэм гуклэ зафэбгъазэмэ, бзыльфыгъэм ищылэклэ-псэуклэ, лэпэласэм ишылкэшлухэр нахь куоу зэбгъашлэхэ пшлонгъоу зэгъэпшэнхэр ошых.

Зэкъошныгъэм ипчэгую Мые-
куапэ дэтым нарт Сэтнаа и
Мафэ фэгъэхыгъэ зэхахъэу
щыкгуагъэм лъэпкъ искуст-
вэм ишъэфхэр къышалотагъэх.
Бзыльфагъэхэр дэн-бзэным
нахь фэцагъэх, хульфагъэхэм
пхъэм, шьом, гъучым ахашы-
кыре пкыгъохэр къагъель-
гээлэх.

Зэхэмжлэхэд, күпым ишаа эсэхийн
платын Айдэмийр нэгушоо
кытлалтэй оршиж, «Иофхъабзэм
хэлажьхээрээр аныбжыхэмжли,
сэнхэхь затуу яламжли зэфэшь-
хяафых. Лъэпкъ шлэжьым зэ-
фишагзэхэу тэлъитэ. Адыгэ-
хэм язакъоп, урысхэр, къэн-
дзалхэр, Гурит Азием къи-
кытлалтэхэр, нэмыкхэри тэлъэ-
гүхүү», — кыытуагь платын Айдэмийр.

ЕГъЭЖЬЯНІЭР

2018-рэ ильэсүм Адыгэ Республикаем и Лъэпкъ музей Іепэлсәм ишүшлэг ёгъеджэнхэр Гумэ Ларисэ щызэхищаагъэх. Сэтэнае и Мафэу Зэкъошныгъэм ипчегу щыкъуагъэм юфшэкъешлүр шынъагъякъотарь.

шләкшүр щыльбагъектаң.
— Кіләзцыкluхәр, ныбжы-
кluхәр тимәфәкк кызыэрәкly-
тъяхәр сигуапе, — игупышысәхэм
ташегъельуаз Гумә Ларисә.
— Пкленчъеу уахътәр дгъэкlyа-
ньяу непэ зымы кытиюштәп.

Ларисе ышыпхьоу Аээ орэд-
хэр къеोх, концертихэм ах-
лажье, пъэпкъ тхыхъэхэр хи-
дакыкъахэу ыублагъ.

— Сышпхъоу Ларисэ дунаим щашіә, — elo аш, — хэдыхыныр сшіогъешігъон. Ларисэ фэдэу ціерыло сывзэрэмыхъущыр сәшіеми, мастер къесымыштэу зы мафи къыхэкірып.

Пшъашэ ишыгыттыу нэлпэльгүм кыифагъ. Пшъашэхэр ти-нэүасэх. Ахэр Адыг Республика-кэм и Къэралыгъо академическэ

Ішшагъэхэр непэ къесэгъельтахъо. Искусствэр зыштогъаштэгъонхэм упчлабэ къызэрератыр-рэр тигуалэ. Лъяпкъ тхыпхъэхэмкіе пхуантэхэр зэрэзгъэкіл-ракілхэрэм зыфагъэсэн яму-радэу пшаштэхэр зэхахъэм къекілувьэх.

Адыгэ шъуаш

Цурмыт Рузанэ искусствем шашлээ. Адыгэ къэралыгьто университетэм щеджээз, къэшьо-кло ансамблэу «Нартым» да хэу зэрэцьцүджыщтыгъэр гум икъяжырэп. «Еджэнир къызын сэүхым искусствэм нахь си-дихыхыгь», — къытиуагь Цур-мыт Рузанэ.

Адыгэ шъуашхэр, лъэпкъ тхыпхъэхэр Цурмът Рузанэ едын. Саэр зыцзызыль эщт пшъашхэр ынэгу къэтэу Рузанэ мэстапэр егъяорышэ.

— Лъэу къыпфырыләу уадэжы
къэкіогъе цыфыр зыбгъэгүгъэ-
къе къемыгъэгъожь, неущ улы-
къеме нәшүкъе уеплъын пльэ-

кын фае, — исэнэхъат фэгъэхъыгъэу Цурмыт Рузанэ иеплтыгъялжар къелватэх.

Бзэм изакъоп адыгэр адыгээн дунаим зэрэтетир къызэршэпшэш щтырь. Лъэпкъ шуашэр, тхыпхъэхэр зэрихъанхэм зэрэфэ гъесагъэм ульыпплъэн фае Тeusцожъе Фатимэ итхыхъэхэр дахэм идехэжъых. Йуданхэр зэблищихээз ижъыре лъэпкъ орэдхэр къыхедзэх. Орэдым псэ къыпыбъгъэкіенышъ, тамэү ептыгъэм зебъгээтынным фэш лъэпкъ гупшысэр Ioфшэенным къышежъя.

Ерлъык | Әхәр

Зэльшашэрэ археологэу Тэү Аслын Сэтэнаа и Мафэ изэхшэцклохэм гүшүйэ фабэхэр къафиуягъэх. Мэфэктыр нахь игъэкотыгъэурагъэклокыныр илчилж, албанта.

Исаева (Агъыржыэнэкъо) Анжел республикам лъяпкъ культурэмкъе и Гупчэ илофыш. Мэфэкъым чанеу хэлэжьагь, илэшлагъэхэр къышигъэльгъуагь. Лъяпкъ зэфшьхъафхэр Зэкъошныгъэм ипчэгу нахьы-бара шынэлгэхэд шийгь.

бэрэ щизэлүкілхэ шийгүй.

Адыгэ Республикаем куль-
турэмкэ и Министерствэ икь-
тамэ илофышлэу Теүцожх Нури-
ет изэфхэкссыжхэм къащихы-
гъэшгыг Іәпәласхэм яшлэнгүйэ
хөшүүшкөн зорхолт ахуу сор

хэпшыкэу зэрэхгяхъорэ.
Іашынэ Мыйуминат Гъобэ-
къуае Ѣыригъаджэхэрэ Стлашыу
Маринэрэ Стлашьу Самирэрэ
ильтүсэхэу Мыекъуалз къек्लагь.
Пшашъехэм лъялкь шлэжымь
зыфагъасэ. Ятхылхъехэр дахэх,
нахи цых хом акичирелдтих.

нахъыхъхэм акырэпльых.
Лъэпкъ тхыпхъэхэм, адигэ
саem, унэгъо хъызмэтыр Іэдэб
хэльэу зехъэгъэным, лъэпкъ
къашьохэм нарт Сэтэнае ква-
гъэдахэ. Къэкюшт мэфэкыр
нахъ гъэшэгъон зэрэхъуштыйн
тишигээ бол.

Унагъом пад

Лъэпкъ Іәпэласәхэу Гостэкъю Русльян, Тәшьу Нурый. Платыкъо Айдэмый яләшлагъэхэм нәбгырабэ яплыигь. Унагъом ишыкъігъэ хъакъу-шыкъухэр, пхъэм хәшыкъыгъэхэу Іә

Филармонием ишүүшээ пчыхъэзэхахьэхэр

«Русская удалым» тызэфещэ

Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо филармоние и Къэралыгъо оркестрэу «Русская удалым» ишүүшээ пчыхъэзэхахьэ Мыеекуапэ изыгъэпсэфыпэ парк щыкluагъ.

Республикэм и Лышихъэу Къумпылын Мурат иунашьокэ филармонием итворческэ купхэм шүүшээ пчыхъэзэхахьэхэр къэлэ паркын изэлукланы «Ракушкэм» щызэхахаагъэх. Искусствэр зышонгъэшIэгъонхэм ылкIэ амьтэу концертхэм ялтыгъэх.

Урысыем и Мафэ ехъулэу эстрадэ купэу «Ошутенэм» паркын игупчэ къыщигъэ концертын нэбгырабэ елтыгъ. Филармонием иорэдлохэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артисткэу Кушъэко Симэ, Адыгейим изаслуженэ артистэу Хуут Рустам, артистэу Сергей Трутневыр зыхлэжъягъэхэ зехахьери узынтишэу клаагъ.

Камернэ музыкальнэ салоным иартистхэмрэ симфоническе оркестрэмре яконцертихэр «Ракушкэм» щыкluагъэх. Филармонием и Къэралыгъо оркестрэу «Русская удалым» иконцертихэр шүүшээ пчыхъэзэхахьэхэр аухыгъэх.

Ордым уеңу

Лэпкыым ифольклор къыхахыгъэ ордым уедэу зыхыкэ, тарихъым зыфөогъазэ. Урыс ордхэм лэпкыым къырыкluагъэр къауатэ. Шэн-хабзэхэм язехъан къыщебгъэжъэныш, щыненытэм зехъокыныгъэу фэхъуэрэ ордым къыхэпхын ольэкы.

Владимир Коновын, Александр Цыганковын яорэдхэу «Распостелься народ», «Мардянда» зыфилохэрэр оркестрэм ыгъэ-

нагъо, нэмыкI ордыйо цэрилохэр нэгум къыкIегъэуцох.

Виктор Темновым ытхыгъэу «Я деревенская» зыфиорэ ордым Анастасия Истамуловам сид фэдизирэ къылуагъэми, уемызэшэу уедэу. Артисткэм лъэпк гупшицыэр къызэпкырхы. Къуджэм, къутырым щыщ пшьашъэм ишэн-зекlyakлехэр ордым хэлльягъох пшьонгъо уедэу. Щыненыгъэр зытет шыыпкээр Анастасие инэш-гущыгъэкIэ, мэкIэ IэтыгъэкIэ къыпльегъэлесы. Ордхэр аш «ыцунтхъэхэрэп», псе къалегъакэ.

Дирижер ныбжъыкIэу Блэгъож Юныс оркестрэм паэ зэригъэфэгъэ ордышори концертын щынугъ.

Оркестрэм зэлъашIэрэ

Блэгъож Еленэ ордышохэр къыригъэуагъэх.

Шүүшээ пчыхъэзэхахьэр кэхүхим зыфыфкогъэ уахтэм Анастасия Истамуловам ордхэр къылуагъэх. «Джаш фэд тэ тильэпк» зыфиорэр къызыхэдзэм, пчыхъэзэхахьэм хэлажъэхэрэр къыдежъуугъэх.

Къашъор ягунэс

ЗэлъашIэрэ ордышохэр оркестрэм къыхидагъэх. Андрей Петровын ыусыгъэу «Вальсым» нэбгырабэ къыдешъуагъ.

ЕМТЫИЛЬ Нурбий.

Сурэтхэр зэхахьэм къыцытет-хэгъэх.

жынчыгъэх Блэгъож Юныс дирижерэу. Урысыем изэнэкьюку лауреат щыхуугъе Анна Егоровам донрэмкIэ ордышор къыхидагъ.

Ордым цыфым игушъхээ клаачI къеэты, лъэпкхэр зэфөщх. Урысыем ифестиваль-зэнэ-къокуухэм щытхууцIехэр къащыдээхыгъэ Анастасия Истамуловам мэкъэ лъэш, мэкъэ IэтыгъэкIэ ордыр къыригъэшьизэ, лъэпкъ искуствэм ибайныгъе гукIэ ухещэ. СССР-м инароднэ артисткэу Людмила Зыкинар, Урысыем инароднэ артисткэу Сэмэгу Гощ-

ордэу «Барыня» зыфиорэм имэкъамэхэр къыригъэуагъэх.

Кубэ, Латинэ Америкэм якомпозиторхэм аусыгъэ произведениехэр зэхахьэм щызэхэтхыгъэх. Къэшю мэкъамэхэр оркестрэм къызыхэдзэм, концертын еллыхэрэр пчэгум къихъагъэх, къешъуагъэх.

Ольга Штондэ балалайкэмкIэ лъэпк ордышор къыхидзи, оркестрэр къыдежъуугъ. Александр Никишиным лъэпк ордхэр къылуагъэх, музыкальнэ Iэмэ-псымхэмкIэ ордышохэр ыгъэжъынчыгъэх, фортепианэмкIэ

Зэхэзыщагъэр ыкIи къыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикаем лъэпк ИофхэмкIэ, ИкIыб къэралхэм ашыпсэурэ тильэпкэгъхэм адьряIэ зэпхынгъхэмкIэ ыкIи къебар жыгъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэшиЭр: 385000,

къ. Мыеекуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приимнэр: 52-16-79,

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхыпэхуу зипчыагъэкIэ 5-м емыхъхэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлльяу, шрифтыр 12-м нахь цыкIунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIегъэкIожых.

E-mail: adygoe@mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
Урысыем Федерацием хэутийн ИофхэмкIэ, телефонкъэтийн-хэмкIэ ыкIи зэлъы-ИсыкIэ амалхэмкIэ и Министерстве и Темир-Кавказ чыпIэ гъэйорышилI, зэраушыхъятыгъэ номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ООО-у «Полиграф-ЮГ», 385000,
къ. Мыеекуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи
пчагъэр
4275
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 2062

Хэутийн узьчи-кэтихэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Зыщыхаутихэнэу
уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъяIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъяIэм
игуадзэр
МэшлЭкъо
С. А.

ПшъэдэкIыж
зыхыырэ секретарыр
Хъурмэ
Х. Х.